

Загальний вигляд на розкопки Помпеї

НОВЕ „ОБЛИЧЧЯ“ ПОМПЕЇ

Нарис К. Лавриновича

ВЖЕ сто літ минуло, як було знайдено місце засипаних колись вибухом Безувія, давніх міст Римської імперії — Стабії, Геркуланума та Помпеї, але ще й досі не було викопано того всього, що могло б дати змогу достатньо вивчити життя їхніх мешканців. Розкопки, що провадили їх різні наукові „підприємства“, за допомогою італійського уряду, не були планові. Звичайно було так, що копали лише в окремих місцях, а викопане негайно вивозили до Неапольського музею, що не тільки „обезличувало“ знайдене місце, але й гальмувало ходу самої наукової роботи.

Тепер-же, як повідомляє закордонна преса, справа з розкопками Помпеї стоїть уже на цілком певному науковому ґрунті. Завдяки тому, що ними керує такий визначний археолог, як директор Неапольського музею проф. Вітторіо Спіназеллі, який має навіть свою особливу методу збереження первісного вигляду всього знайденого, — виявлено нове обличчя Помпеї.

За цією методою, Спіназеллі провадить розкопки не у глибині, здимаючи шар за шаром,

Венера Помпеянська на чотирьох слонах

як то робили інші археологи, а скопує „поземно“ всі шари разом, тримаючись поверхні відкопаного первісного ґрунту. Викопана так якась будівля, лишається цілком непорушна. Тоді він „вимітає“ з неї попіл і досліджує середину. Коли-ж на стінах будівлі є якісь фрески або мозаїка, то він зразу-ж „законсервовує“ їх спеціальним лаком, що захищає від згубного впливу промінів сонця.

Так пощастило відкопати одну з найцікавіших вулиць цього давнього міста, що колись відома була, як „вулиця розкошування“. Про цю вулицю згадує Гораций у своїх поезіях, оспівуючи „милі розваги“ з одним своїм приятелем і меценатом. Жодна вулиця, що раніш була викопана, не дала стільки матеріалу про давнє життя Римської імперії, як ця „вулиця розкошування“. Знайдено тут не лише палаці патриціїв із чудовими колонами та терасами, але й магазини купців, що замість сучасних „вітрин“ мають на фронтоні різноманітні картини зі сценами з купецького життя.

Особливо цікавий магазин мужського одягу, що має напис „Marcus Caccilius vestia-

Виявилося, що все було як слід. Та коли переносили ці ящики на склад, то помітили, що вони далеко тяжчі, ніж це слід було.

Вантаж знову переглянено, і що ж виявилось? Оселедці були начинені різними коштовними речами. Тепер у Нью-Йорку організовано особливі установи, так звані „мертві митниці“.

Через ці митниці проходять усі закордонні пакунки і навіть листи з знайденим у них контрабандним крамом. „Мертва митниця“, — це ніби експериментальний інститут боротьби з контрабандою.

Тут вивчається способи вияву забороненого краму, робиться дослід підозрілих речей і складається фотографічні альбоми для митниць, а крім того влаштовується акціони і прибуток з них іде знов же таки на організацію нових заходів боротьби з цим лихом.

Американці своєю енергією завжди випереджали всі нації, отже їхнє завзяття в боротьбі з контрабандою, що завдає шкоди державній промисловості, дає позитивні наслідки.

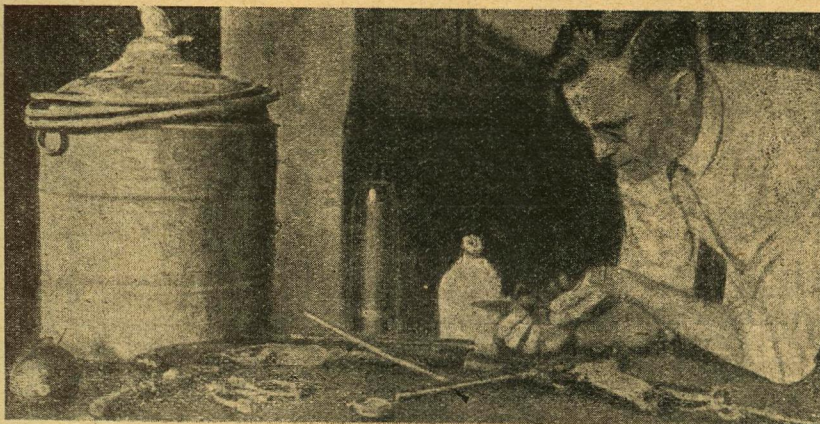
Раціонально поставлені засоби боротьби з контрабандою сильно обрізують прибутки контрабандиста, роблячи таким чином його ремесло нерентабельним та примушуючи його шукати заробітків іншою, кориснішою для суспільства професією.

Колишній контрабандист — герой романів, що тепер обернувся в обережного й хитрого жулика, незабаром неминуче зникне.

Про діла його, що стали темою до цікавих, привабливих оповідань, залишаться тільки самі згадки, докладно ілюстровані різними речами, виставленими в музеях.

І контрабанда — романтика зникне на завжди.

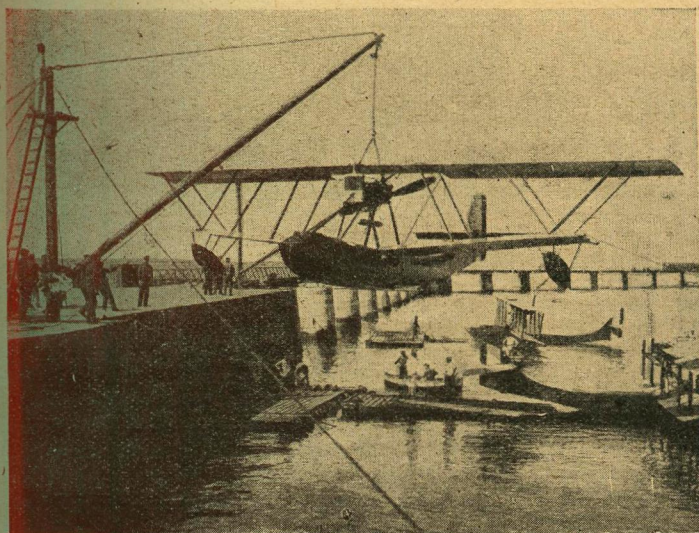
З Б Р О Я

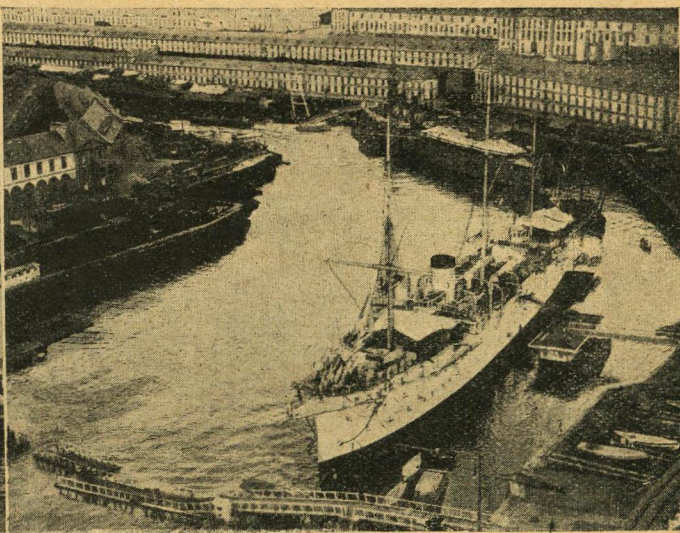
В таможні розглядають кожну деталь зброї

В. Беляєв

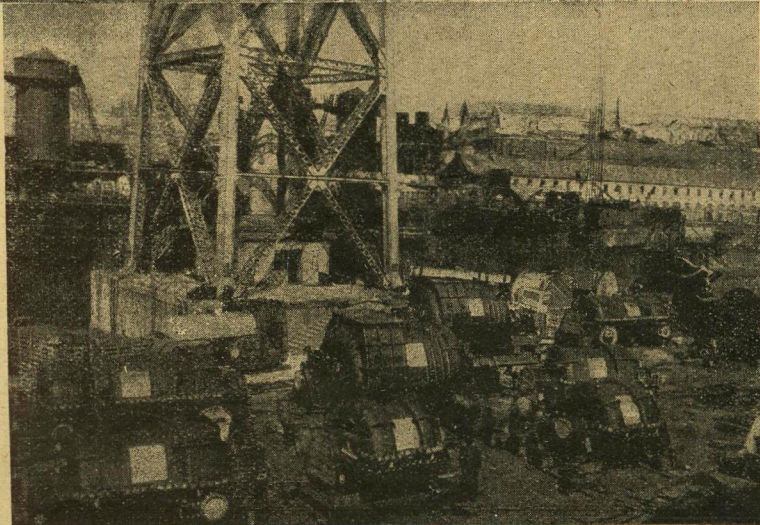
НОВИНИ МОРСЬКОЇ ТА ПОВІТРЯНОЇ ТЕХНІКИ У ФРАНЦІЇ

Спускають у море французькі гідроплани нового виробництва

Брестський арсенал, де виконується нова „морська програма“ Франції

Величезні французькі ремонтно-будівельні майстерні в Бресті

НОВЕ МИСТЕЦТВО НІМЕЧЧИНИ

Стаття А. Альфа

В жодній країні так виразно не позначився розклад і криза сучасного мистецтва, як у Німеччині. У Франції ще принаймні зокола мистецьке життя ніби кипить, там неокласицизм ніби нова мистецька школа, там вона підсилює ілюзію безнастанного крутіння колеса різних „ізмів“, що безупинно заступають один одного. І це все дає Франції монополію на всесвітньому ринку мистецтва. У Німеччині виразно нічим неприхований крах мистецтва, його занепад.

Німецькі теоретики мистецтва на початку нинішнього віку поклали на молоду мистецьку школу надії відродження національного мистецтва. культурно-самобутнього, незалежного від французьких впливів. Зв'язана з ідеєю імперіалістичної могутності Німеччини, підогріта шовінізмом та націоналізмом, ця мрія німецького бюргера з крахом німецької імперії була розбита й залишала по собі в мистецтві згадку тільки потворним „стилем модерн“ і модерністською культурою Ледерера, Метцнера та інш.

Хоча й дивно це, в найгяжчі роки в післявоєнній Німеччині, за часів національної поразки й зубожіння, коли впав ідол німецької світодержавності, — ця мрія німецького буржуазного суспільства про самобутньо-національне мистецтво знову виникла разом з появою на історичному кону експресіонізму.

Експресіонізм серед інших різноманітних ідей, що йому надавали сили, мав у себе і певне месіянство: дрібно-буржуазна природа його приводила до національного месіянства, до ідеї створення нової вітчизни і нової людини-німця способом переображення життя експресіоністичним мистецтвом, способом індивідуалістичного перетвілення німця. Ідеалістичні концепції, загалом сильніші в експресіонізмі, ставили йому з волі його дрібно-буржуазних ідеологів завдання активно перетворювати реальне життя і людину в дусі експресіонізму, що в німецькому суспільстві заміняв, як об'єкт національного культу, заброньований кулак вільгельмівського імперіалізму.

Слід зазначити, що разом з розкладом експресіонізму, цього наслідку кризи німецького суспільства, розкладу класових та соціальних підпор буржуазного суспільства, що зник коли настала часткова стабілізація, — ця ідея національно-самобутнього мистецтва дістала велику поразку.

Німецька інтелігенція останніх років дістала добру науку з політграмоти і хоч вона має великий нахил до ідеалізму, проте не зважається покласти

на нову буржуазію і суспільство вінка відродителя національного мистецтва

З великим песимізмом ставиться німецька художня критика до сучасного мистецтва: з непевністю і недовірою вона ставиться до поодиноких пророків нового відродження.

Видатні німецькі теоретики мистецтва Отто Граутоф та Карл Айнштейн вважають німецьке мистецтво тільки за художню провінцію Франції. Дуже песимістичні погляди на сучасне мистецтво є і в Вільгельма Гаузенштайна.

Німецька художня дійсність дає доволі підстав до такого песимізму.

Художні кола Німеччини торік сумно провозажи домовину осганього корифея старої імпресіоністичної школи Коринта. Навіть цьому художникові, що його мистецтву далеко було до реальної художньої широти й сили, німецька суспільність не могла протиставити жодного нового імени, жодного вітшого явища в сучаснім мистецтві.

Нещаслива доля Німеччини довела до того, що найталановитіші молоді митці загинули в часи світової війни. Помер скульптор Лембрук, вбито маляра Франца Марка, загинула на війні теж найкраща великонадійна молодь. Хто мав спрому бачити сучасну німецьку виставу, тому по знаку її властивий дилетантизм і ідейна та художня беззмістовність.

Слідом за царством експресіонізму — мистецтва душевної та художньої невірноваженості — настало царство середнього хисту митців, царство болота. Слідом може і за ненормальним наслідуванням німецьких митців усякого нового художнього слова, слідом за його художнім космополітизмом, що давав змогу німецькому мистецтву наслідувати і Шагала, і Кандінського і Архипенка, їх асимілювати і сприймати вплив новітніх французів, примітиву або негрів, настало царство „художника-похлібця“, що несміло випробовує смак нової буржуазії, несміло чекає, доки впадуть крики з її столу.

Колишні бунтарі й експресіоністи зрослися з буржуазним побутом, Архипенко — в модному магазині, його лівий модернізм застосовано до вибору салонних манекенів.

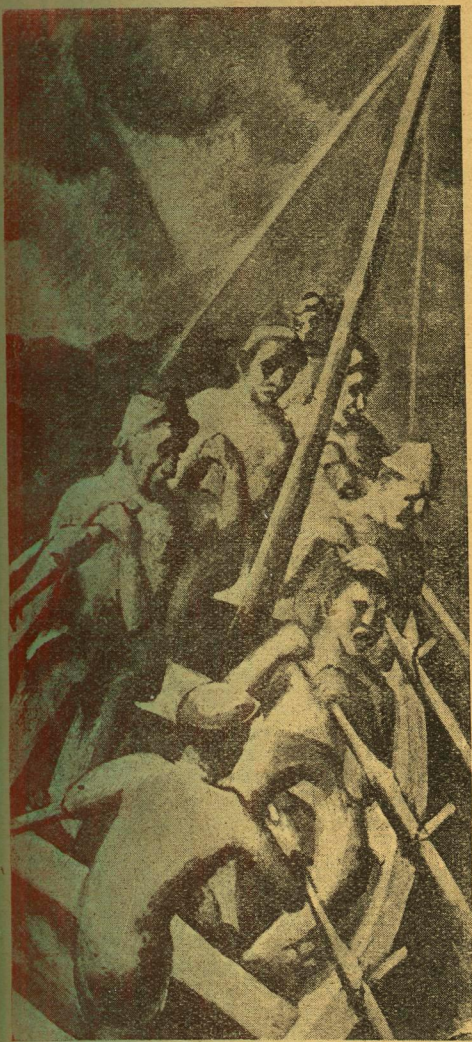
Георг Кольбе

Скульптура

Карл Гофер

Портрет

Пешштейн

Веслярі

гендарі мистецтвом—Касірери, Флехрейми та інші. Типовий представник цього скрупульозно старанного, культурного, але ж безживного мистецтва є маляр Карл Гофер або скульптор Кольбе.

Проте ж ніяка країна не має такої організаційної і культурної бази для мистецтва, як Німеччина.

У Франції впливний осередок мистецького життя є Париж, у Німеччині ж—і Кельн, і Мюнхен, і Дісельдорф, і Дрезден, і багато інших міст має мистецькі колонії негірші, як у Берліні.

Уся Німеччина заснована сіткою художньо-культурних установ, шкіл, дослідних інститутів і т. інш.

Німеччина може пишатися найкращою постановкою наукового значіння мистецтва і найбільшим розвитком художньої літератури.

Як би історія пішла іншим шляхом, як би перемогла листопадова революція, то все це дало б матеріальну основу могутнього мистецького розвитку.

За панування ж буржуазної плутократії все це є тільки джерело академічного тупоумства, модних трафаретів та рекламного мистецтва з цигарнички.

Все це, як що й не завжди висловлюють, то розуміють передові німецькі теоретики мистецтва й без надій шукаючи, кого б заквітчати лаврами відродителя німецького мистецтва—мистецтва національного—вони несамохіть спиняють свою увагу на єдиній художній групі, що сміливо йде своїм шляхом, розвиваючи своє життєве мистецтво та намагаючись своєю творчістю найкраще змінити все життя—на „Червоній групі“ німецьких художників комуністів у мистецтві—Георга Гроса, Рудольфа Шліхтера або Отто Дікса. Крім Отто Дікса, уся ця група складається переважно з рисувальників, ніж із малярів.

Свій соціальний протест проти гінденбургівської Німеччини вони виявляють дошкульними, сильними малючками-памфлетами. Ці малярі далі провадять стару школу німецького соціального малюнку, що має за найвидатніших представників своїх Ціле й Кете Кольвіц.

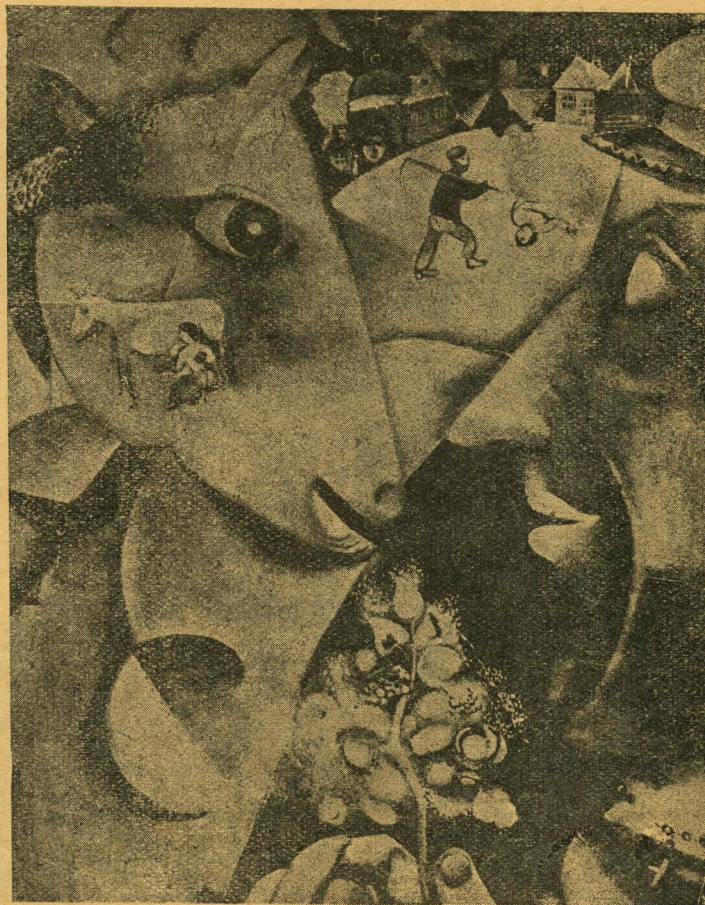
Та ці малярі ще більш загострюють соціальний зміст і форму свого малюнку.

Осиротіла німецька інтелігенція, що не знає, де їй урихлитися з своїми мріями про національне мистецтво, горнеться з ними в останній їх трансформації до цієї групи.

Це мистецтво не тільки своїм змістом викликає живий відгук в країні аж до обурення дейч-націоналів в парламенті, а й своєю формою дає яскравий зразок сучасного малюнка, воно імпонує своєю сміливістю філістерам художньої критики, що давно вже забули всяке мистецьке слово. Навіть критик найбуржуазнішого журналу „Queckschnitt“ пише з приводу виставки Георга Гроса:—„Слід виставляти картини Гроса за кордоном, як плакати про Берлін: може то і й за кордоном навчаться любити Берлін так само, як і Париж, і почнуть вірити в майбутність німецького мистецтва“.

Отже, перед нами повстає парадокс життя цікавіший над усі вигадки. Від поліційно-німецької імперії, що на неї покладав надії національного відродження німецький інтелігент, він переніс цю мрію на експресіонізм у своєму „Sturm und Drang“, що обіцяв своєю творчістю оновити життя, й, нарешті, від містики й ідндивідуалістичності цього експресіонізму за представника національного мистецтва проголошується художник-комуніст, що в своїй творчості найдужче, найприкрийш і найсмівливіш виявляє болячки того самого буржуазного Берліну, що рекламою для нього хочуть його зробити.

Як що й помиляється ця буржуазна критика, покладаючи на молодих художників-комуністів роль відродителів вузько-національного мистецтва, то в однім вона має правду, а саме—тільки в перемозі того табору, що до нього ці художники належать, є запорука справжнього відродження німецького мистецтва, й тільки їхнє мистецтво нині має значіння в Німеччині.

Марк Шагал

„Я та село“

ШУКАННЯ

Сліпуче-ясне небо і розпечене повітря. Випалене сонцем неосяжне море піскове. Нескінченна безживна рівнина великої африканської пустелі Сахари. Геть-геть у далені видно, як по жовтих хвилях поволи сунуться чотирі чорні плями. Тихий вітрець доносить якийсь чудний шум, ніби клекіт могутніх моторів. Ці плями повзають то криючись за сипучими кучугурами, то знову вихоплюючись на їх одноманітні шпильі.

Тепер уже можна як слід розгледіти, що плями—це автомобілі з широкими колесами, схожими на тракторні. Гуркотіння машин тихне. Один з автомобілів їде в бік од інших і ховається по-за горбами. Линуть хвилини, години.... знову чути чітку тріскотняву моторів, і чотирі плями знову лізе пісочаним морем, прямуючи на північ.

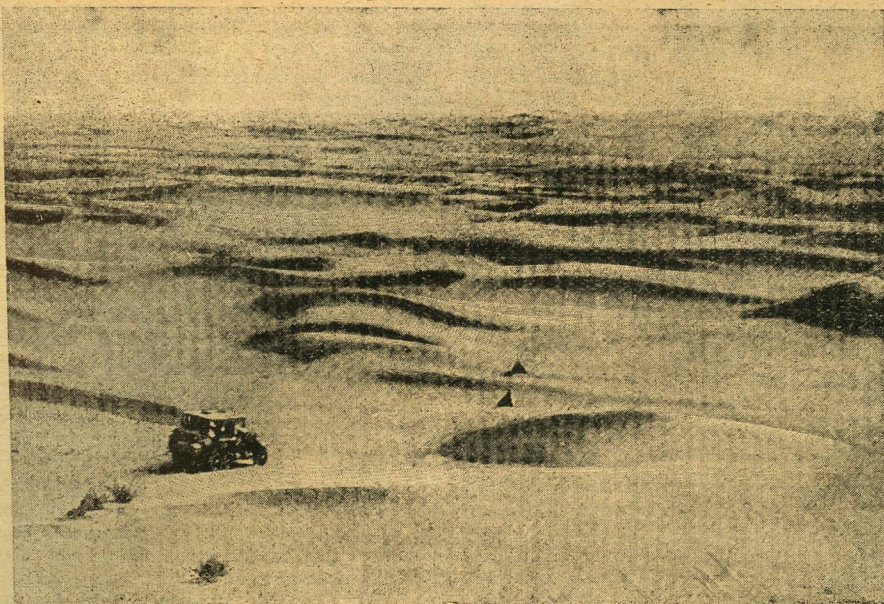
Ці автомобілі належать до франко-американської експедиції, що мандрує в Сахарі під проводом графа Байрона-Кун-де-Пророка. Дванадцять сміливих енергійних людей намагається знайти в безкрайній пустелі ключ, щоб розгадати таємничу загадку—історію загубленої Атлантиди.

Кілька років тому таку експедицію вважали за надаремну й небезпечну. До наших часів думка про загублений край була тільки легендою. Нині ж наука доводить інше, а саме, що багато легендарних переказів згодом здійснюються. От хоча би згадаймо легенду про Трою, або про Вавилонську башту. Хіба археологічні розкопки не potwierдили існування цих дивовижних споруд. А потоп? Жодна освічена людина не має сумніву в тім, що ця катастрофа колись була на світі.

Та чого ж експедиція графа Пророка заходила шукати Атлантиду саме на півночі Африки? До цього експедицію спонукало цікаве відкриття біля острова Джербо в Тунісі, зроблене кількома Тубільцями-ловцями губок. Ці відважні водолази перебувають у воді по 6—7 годин. Ойже вони й розповіли, що їм довелося бачити біля туніського узбережжя на глибочині 50 фут. руїни якогось міста. В тиху погоду, коли море

Кун-де-Пророк, провідник франко-американської експедиції, що шукає слідів Атлантиди

Частина експедиції Пророка в пісках пустелі Сахари

АТЛАНТІДИ

зовсім прозоре, вони бачили, як усяка риба цілими табунами весело грає серед високих мурів напівзруйнованих кам'яниць, широких вулиць і завалених колон. Це відкриття притягло загальну увагу, і американський уряд відрядив сюди першу експедицію під проводом Пророка.

Та молодому вченому не пощастило. У вузькій протоці між островом Джербо й африканським помор'ям під водою пливають такі бистрі течії, що водолазам ніяк було щось зробити і два споміж них навіть наложило голову.

Лише кілька місяців згодом членам експедиції, дослідникам наймільшої частини каналу, пощастило витягти 14 черепків якогось посуду, на взір ніби урни. Усі ці уламки були порослі гарними морськими рослинами і вкриті вапняним наплинком. Хоч як намагалася експедиція ще щось знайти, та нічого не вийшло, і вона мусила обличити свої досліді.

Тоді граф Пророк узяв на думку проїхати далі на Захід. Тут молодому вченому пощастило відкрити руїни якогось великого міста. Після старанних дослідів виявилось, що це руїни стародавнього Картагена. Розпочали розкопки. Ціла армія робітників з заступами та кайлами заворушилася в пустинній місцевості. Через три дні Пророк відкрив цікаву гробницю. На вигляд вона нагадувала кам'яну піраміду з 8 відділами в середині. В однім з цих відділів знайдено кістяка. Він лежав горілиць з простягненими ногами і складеними на грудях руками. Круг цього кістяка чимало лежало всяких іграшок та коштовних речей—каблучок, намиста та обручок.

Уважно вивчаючи всі ці скарби, експедиція звернула увагу на дивовижну річ. Багато було речей з платини—металу, що ростоплюється тільки під температурою 2000 ступнів. Отже, народ, що жив у цім краї, знав уже способи, як добувати таку високу температуру. Ані стародавні картагеняне ні єгиптяне не досягали такого високого рівня культури. Отже, знахідка ця належала народові давніших часів.

Жодних указівок про походження цих скарбів Пророк не знайшов. Коли щасливий археолог поїхав зі своєю знахідкою до Америки, у Франції знялася велика буча. Французькі

Впорядкування знайдених коло Картагену коштовних речей

газети галасували про крадіжку коштових речей, знайдених на „їхній“ землі. Збентежився теж і французький уряд.

Та граф Пророк довів свою правоту, повідомивши французького генерал-губернатора в Алжирі, що він поїхав до Америки лише показати свою знахідку тим університетам, що давали йому гроші на його експедицію.

Привезені речі мали великий успіх і Пророкові вдалося дістати дозвіл і гроші на нові розкопки.

Куди ж подалася остання експедиція графа Пророка?

В творах стародавнього грецького історика Платона є опис зниклої Атлантиди.

Цей опис дуже нагадує про Хогарське плато, що простяглося на 1000 миль уперек великої пустелі по-під Атласкими горами.

Чи не в цей похмурий край перводжерелом цивілізації і культури зникло-го народу Атлантів?

Може Хогарський високорівень це є частина залитого морем суходолу.

Наука говорить нам, що 10.000, а може 30.000

років тому після льодовикового періоду настав потоп. Велика сила снігу тоді ростала, вода переповнила Атлантичний океан, і він залив береги.

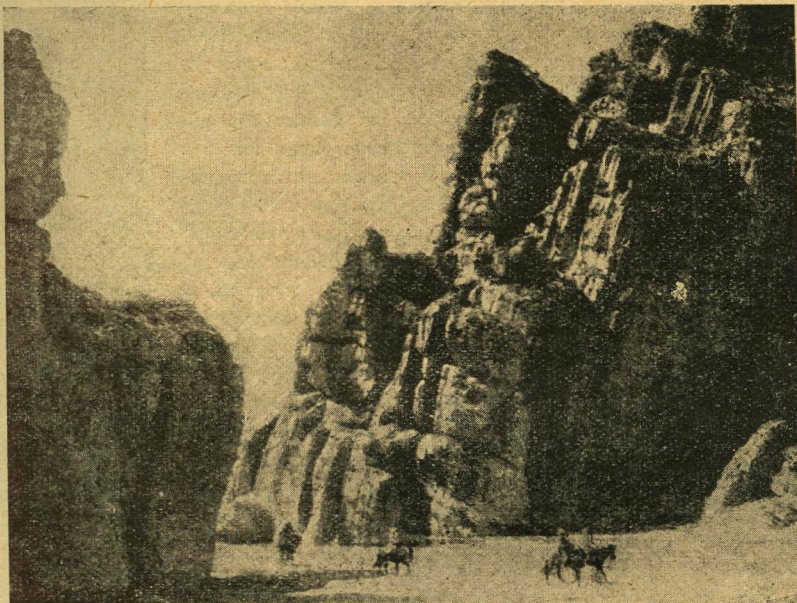
Отже, цілком можливо, що бурхлива стихія прорвалася крізь вузький Гібралтарський перешийок, зруйнувала його і потопила міста й селища того високо-культурного народу, що може заклав основу єгипетській культурі.

А велика пустеля Сахара?

Чи не є це тая частина землі, що виникла після цієї катастрофи?

Хогарський високорівень пильно стереже свою таємницю.

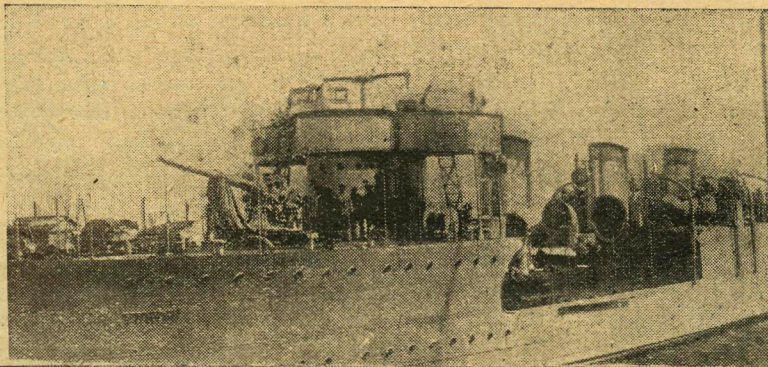
Чи існувала прадавня Атлантида, чи залишилися будь-які докази, що її народ справді був тим перводжерелом культури й тієї цивілізації, що ми бачимо у пізніших народів — це й є мета останньої франко-американської експедиції під проводом Пророка, що мантрує тепер серед безкраїх сипучих пісчуг Сахари.

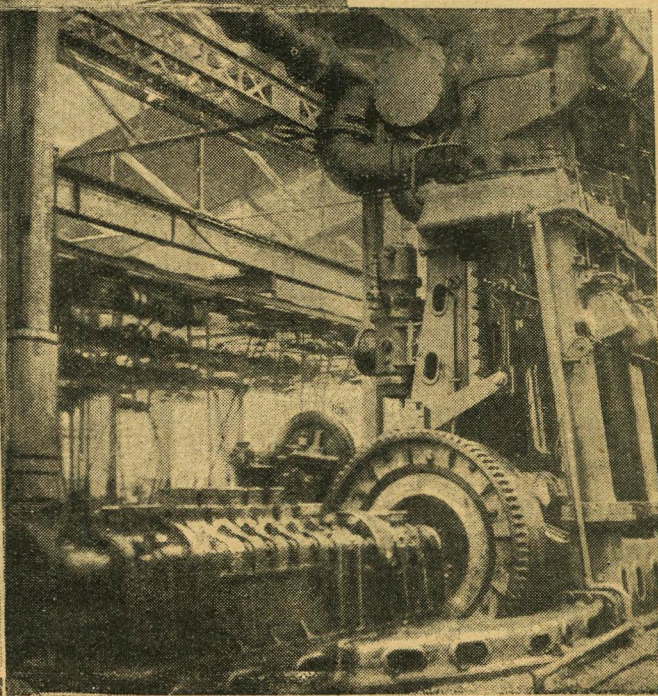
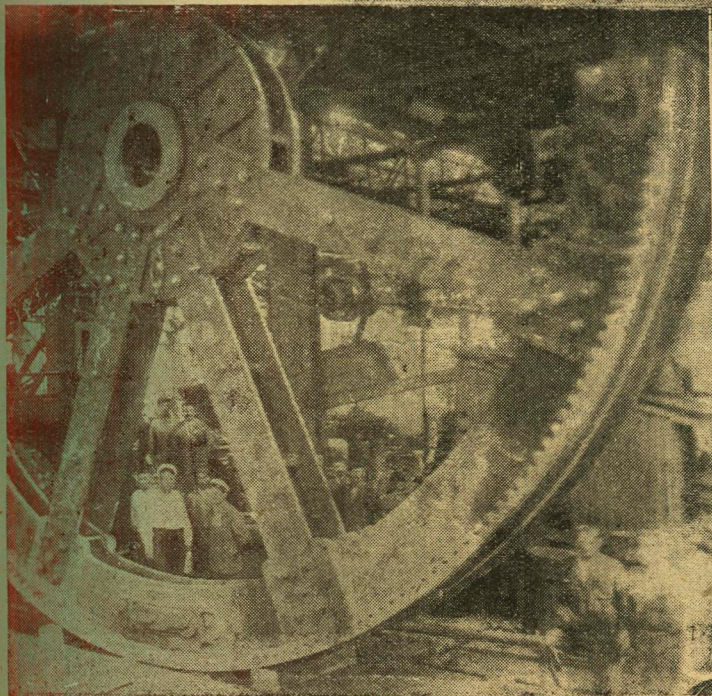
Хогарський високорівень

П. Беляев

Миколаїв. Угорі — ескадрений міноносець „Петровський“ 33-х узлової швидкості

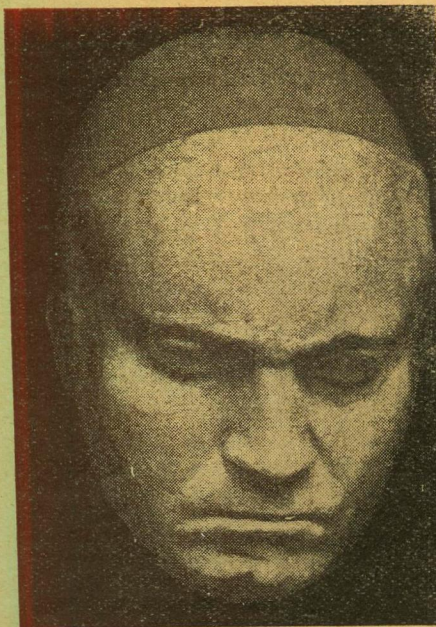

Ліворуч — Завод ім. Марті; праворуч — Миколаївський завод. Судовий дізель.

СПРАВЖНЄ ОБЛИЧЧЯ

Нарис Белли Бер

Бетховен. Маска за життя

На площинці сходів або в витрині блискучого магазину ми іноді зненацька помічимо дивно знайоме обличчя, що дивиться нам просто в вічі. І зареگотившись ми впізнаємо себе. Ми не знаємо свого обличчя, ми його наймше спостерігаємо. Ні одна фотографія, ні один портрет не дають об'єктивного поняття про обличчя.

Портрет—це враження, що дістав художник від того чи іншого обличчя, і зафіксував на полотні або в мармурі. Най-

правдивіше зображення обличчя—це знята в нього гіпсова маска.

В Берліні при університеті є музей масок, знятих мало не з усіх видатних людей.

Приходять ті, що ніколи не чули Бетховена, не читали „Фавста“, ті, що знають про Наполеона тільки з назов одеколоні або комірчиків, і вгледівши маску вони зразу впізнають їх серед загальної маси великих і сильних людей нашого світу.

Кажуть, що смерть стирає з обличчів їхнє особливе, індивідуально їм властиве і що всі мертві схожі на спокійно-сплячих. Це—неправда, так само неправдива думка, що посмертна маска зафіксує останні хвилини життя.

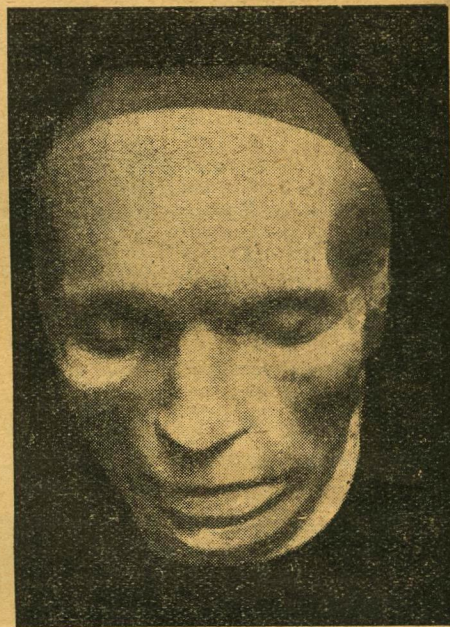
Гордо-пишне обличчя великого корсиканця з орлиним носом і вузьким черепом салдата ні крихти не нагадує батька, що самотою вмірав з туги за сином і цілував перед смертю локона Марії Терези,

Мало „видатного“ видно у масці Гете—обличчя розумної бабусі. Тільки незвичайно високе чоло виказує мозок великого поета. В обличчі Фрідріха „Великого“ смерть згасила яскравість життєвого вогню, згладдила пристрасті, і вчинками зморшки. Відмінно від цієї маски, сяють неначе живі правдивою людською симпатією маски людей, що в них острах смерті не спотворив їх справжньої суті, напр.: маска композитора дивноніжних романтичних єдино-своєрідних „пісень без слів“—Мендельсона.

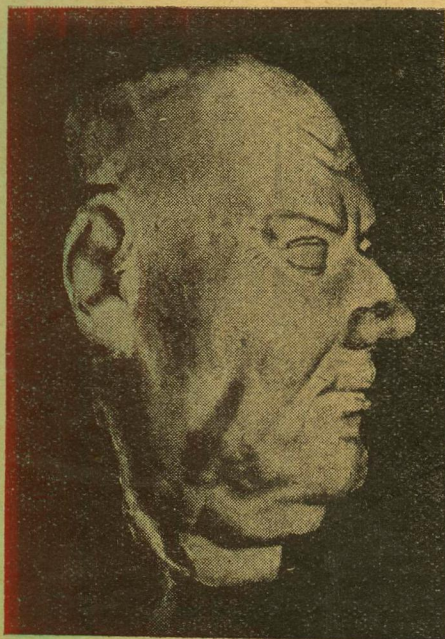
Маску Мартіна Лютера знято в профіль. Це—гладке пастирське обличчя з монгольськими бровами. У профіль—видко сміливо окреслений ніс, владний рот і важке підборіддя.

Яскрава різниця між життєвою і посмертною маскою Бетховена. Пильно упертий вираз, що буває у глухих, величезний музикальний лоб, що за ним здається бреньять у мозку симфонії, і обтягнений череп потворної і безщасної людини, засудженої на довічний покій, тим часом як душа генія жила в світі дивних мелодій.

На жаль у СРСР нема колекції гіпсових масок. Вони були б цінними документами для науки, що за допомогою їх майбутні покоління вивчали б наших великих сучасників.

Бетховен. Маска після смерті

Лютер

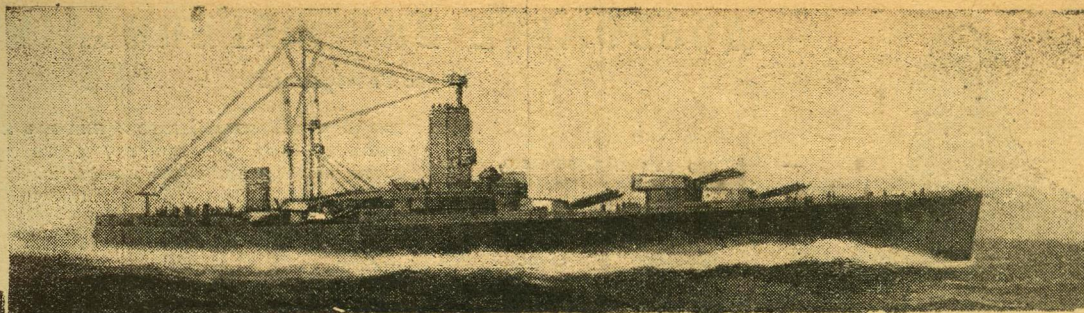

Наполеон

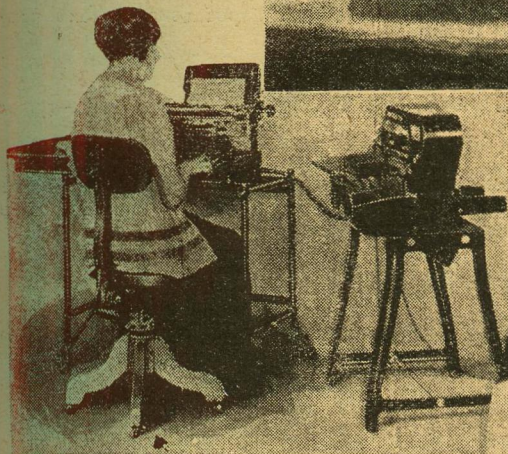
Фрідріх Великий

ПРО ВСЕ ПОТРОХУ

Морські велетні

Найбільші кораблі Британської військової флоти є дредноути: „Нельсон“ та „Родней“. Цього останнього показано на малюнку. Він має між іншим дев'ять шіснадцятидюймових гармат

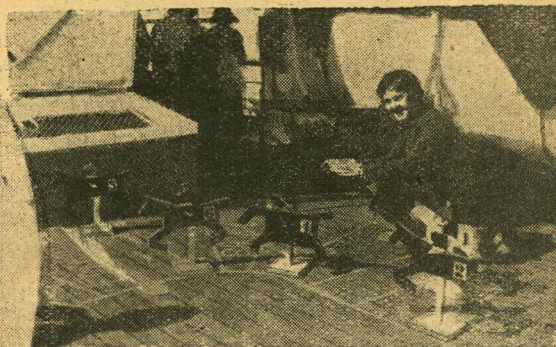
Подвійні друкарські машинки

У конторах торговельних установ Нью-Йорку поширилися подвійні друкарські машинки. На них можна друкувати надзвичайно хутко, мало не сто копій

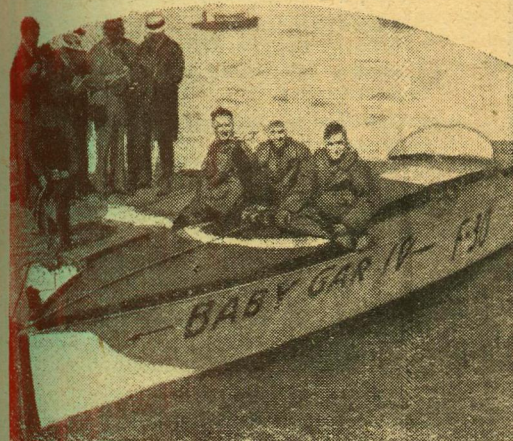
Лікування сонцем

Нині в Швейцарії є багато санаторій, що лікують туберкульоз соняшним світлом. Ясними днями там можна побачити цікаве видовище, як голі сухітки спускаються на санках і ковзаються на лижах

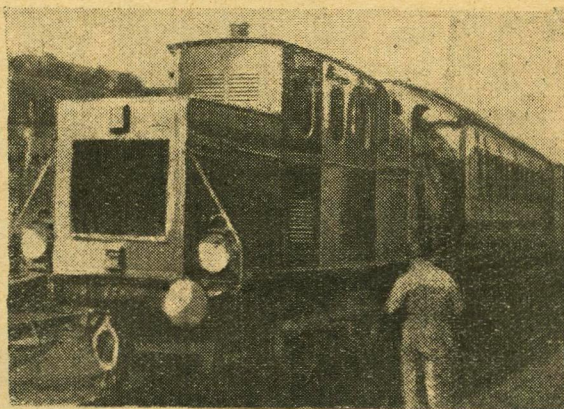
Перегони на пароплаві

Нова розвага пасажирів на пароплаві під час плавання Атлантичним океаном

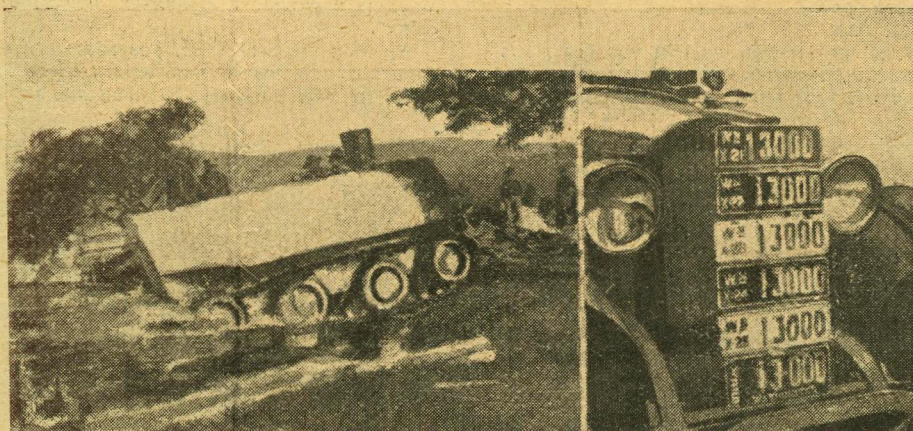
Сто миль за годину

На перегонах у Колумбії переміг маленький моторний човник „Бей-Гар“. Він проплив усе віддалення з небувалою досі швидкістю 100 миль за годину. На малюнку показано цього човника після щасливих перегонів.

Паротяг без вугілля й пари

На місі Доброї Надії (Південна Америка) прокладено нову залізницю, де їздять оригінальні паротяги, що їх пускається в рух газоліном. Мотори цих оригінальних локомотивів своєю будовою нагадують автомобільні мотори

Автомобільна катастрофа

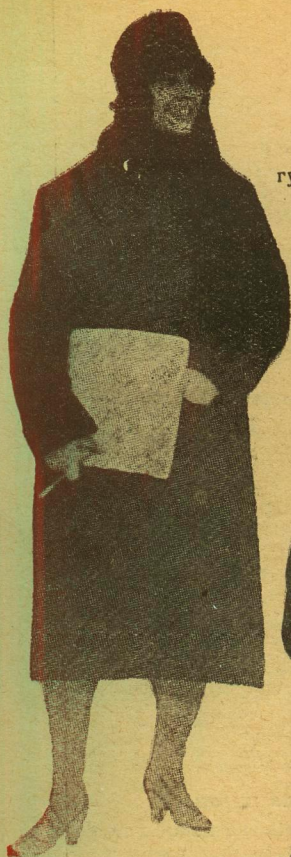
Два англійські автомобілі налетіли один на одного на вузькому містку, зачепились за перила і повисли над рікою. Пасажирів урятовано

Проти забобонів

У Парижі можна бачити цікавого автомобіля, з прикріпленими сезонними номерами, що починаються на „13“

ДОЗВОЛЬТЕ ВАС „ПЕРЕПИСАТИ“!

Нарис Г. Абрамова

Ідуть на перепис

1.
— Гей, хто там під землею,— відгукніться!..
— Та вам чого треба?

— Переписати вас треба. Перепис провади-мо...

— Та ви хіба не міліція?

— Ні, ви можете відкрити ва-

ливі і чемні, хоча багато з них має не одну реєстрацію в Кар розшуку, і всі без винятку довго думають, раніше ніж відпо-вісти на запитання про професію.

— Професія?.. Це значить, чим ми займаємося?..

— Так, так.

— Та ми, знаєте, на базарах підробляємо... Така наша робота...

І при тому усміхається...

А де-хто додає:

— Та робота наша відома!.. Мали б ческу роботу,— тут не жили б...

II.

Кілька сот безпритульних, переписаних у Харкові, мають свої постійні „квартири“—хто під вокзалом в катакомбах, хто—в Будинку Держпромисловости.

— Ми—перші, що оселилися в найбільшому в Союзі будин-кові,—могли б сказати ці нещасні, що тут живуть.

— Громадянине, ваше прізвище?..

— Іш ти, громадянами стали. А ви до дитячого будинку не візьмете?

— Ні, не візьму.

— А шкода. Може взяли б.

— Ось скажу про вас в Наросвіті, тоді візьмуть. А покищо, громадянине, треба вас переписати.

Безпритульні громадяне в ріжномані-тному лахмітті охоче відповідають на запи-тання. Хоча не завжди дають правдиві відповіди.

— Прізвище—забув... Де народився—в селі, а в якому—не пам'ятаю.

Де-хто з безпритульних вробує „пере-писатися“ вдруге. Тільки-що його пере-писали, а він знову став у чергу інших безпритульних.

— Так не забувайте, щоб в дитячий будинок взяли!.. чує переписчик вздогін. Ідучи з перепису „громадян“ з підвок-зальних катакомб

III.

— На перепису працюєте? Мабуть втомилися? Сідайте, посбідайте.

— Ні, дякую, треба поспішати.

— Ну, хоч чайку напийтеся. Вам, сер-дешним, скільки ж бігати доводиться.

Так зустрічають переписчиків пере-важно, в робітничих квартирах. Охоче, правдиво відповідають на запитання. Бо їм нема чого ховати від перепису.

Інша картина—в будинках непманів і так званих „безро-бітних“.

— Моя професія? Я, розумієте, по нинішній термінології, приватній капіталіст. Капіталіст...—(зла усмішка)—копійки за душою не маю, фінвідділ неправильно вирахував обороти, наклав

такий податок, що ди-хати не можна, і ще вважають за непмана! Ось ви про це на-пишіть в анкеті.

— Ні, цього не треба.

— А ви напишіть, хай там знають.

„Так звані без-робітні“ (не змішувати з дійсними безробіт-ними) теж не краді.

— Професія—без-робітний. Сам я фахі-вець—металіст (не каже цей „спец“, що „фахі-вець“ він тільки по благородних металах... що „имеют хождение“ на чорній біржі).

У одного такого „безробітного“, що скаржився переписчи-

ти. Цей діалог ведеться між переписчиком, що стоїть на горі над яром і мешканцем „підзем-ного Харкова“,—що його самого не видно, а лише чути глухий го-лос з-під яра.

Яр—це квартира.

Вірніше, це не яр, а вирита в землі яма, де дірку (двері) прикрито гнилими дош-ками, щоб свіже повітря не попадало до цієї „кімнати“.

Починається перепис.

— Ваше ім'я, прізвище,

— Та вам нащо?

— Треба, ось в анкеті прописано.

— А пашпорта вам не треба?

— Ні, ми віримо на слово.

— Тоді пишть Іванов, чи Петров, як вам подобається...

Мешканці ярів і горбків „Червоного Хутора“ (так зовуться землянки й ями, що біля Будинку Промисловости)—люде ввіч-

Переписувач на околиці міста

кові на „скрутне становище“, в той час два повари пекли й варили для „невеликої вечері“, що на неї, очевидно, чекали не менш сорока гостей.

— Я—білизну перу, — запевняє переписчицю-робфаківку пані років 40 з білесенькими руками, що блищать діамантами в перстнях та лаком манікюру, — вас дивує, що в мене перстні з діамантами. Коли мені треба прати, я їх скидаю...

Один з „нещасних непманів“ пустився на такі хитрощі:

— Я скоріше не компаніон в ділі, — каже він, — а прикащик, хоча ні до якої спілки не належу. Ви так і напишіть—службовець. Я ще й до війни служив...

Були випадки, коли переписчиків собаками травили. В одній з околиць Харкова виявилась ціла „собача загроза“: переписчики ризували не тільки тим, що могли застудитись, перебуваючи цілий день на змарному повітрі, а ще й відбивали собачі атаки.

Довелося навіть „гиделів“ кликати на допомогу переписові...

IV.

Веселою шумною юрбою і анком виходить армія переписчиків. Молоді веселі обличчя, жарті, сміх.

Ідуть в саму гущу народню, вриваються в побут, в хатне життя, реєструють його, щоб з цих окремих сторінок життя скласти загальну, єдину книгу безмежного Радянського Союзу, книгу—СРСР.

Переписчики—це ті студенти, що цілими днями й ночами, сидючи в нетопленій кімнаті, „гризуть зубами той граніт науки“. Це та сама молодь, що крім цього „граніту“ майже не має, що „гризти“.

По 10—12 годин, за незначну платню, що ледве покриває потреби на харчування (бо більше дати переписному персоналові не можна було), ця героїчна армія самовіддано виконувала свою роботу.

Ось дівчина-робфаківка, що повернувшись з перепису, повісила біля пічки свої вогкі черевики сушити. Вона матиме збитки, бо її платня навряд чи дасть можливість купити нові черевики замість поповнених... Та її це, очевидно, не турбує: у неї справа важливіша—підрахувати підсумки за день, виправити заповнені за день анкети, щоб здати все інструкторові в належному вигляді.

— Перепис пройшов гарно кажуть керівники переписом, — він дав багато цінного матеріалу. У нас багато є самовідданих низових робітників — переписувачів. Їхній ентузіязм гідний поваги.

Так, дійсно гідний псаги. Це той самий ентузіязм, що підіймав широкі маси на боротьбу з ворогами пролетаріату, що організовував їх в будівників соціалізму, коли настав час будівництва.

З таким самим ентузіязмом вони були Врангеля, вивчали алгебру й соціологію, навчалися керувати господарством, і провадили перепис.

Всі ці прояви ентузіязму — явища того ж самого порядку.

V.

Наслідки цього героїчного наступу на „переписному“ фронті вже є: відома загальна кількість населення в окружних центрах України, відомий поділ населення окружних міст по полу, закінчується підрахунок населення в селах, розробляються матеріали по перепис в містах за всіма запитаннями анкети. Ще кілька днів — і газети повідомлять про те, що уявляє собою Україна і весь наш Союз, скільки нараховується населення як розподіляється воно по полу, освіті, національності мові, професії, по віку і т. д.

А це допомагає будувати плани нового господарського й культурного будівництва, намітити шляхи соціалістичного будівництва.

Цей перепис має тим більше значіння, що останній такий перепис на території Союзу був переведений ще тридцять років тому, — отже його дані були для наших часів занадто застарілими.

„У дворі зі собаки“

Повертаються до „штабу“

Представники Тираспільського райвиконкому та Тернівської сільради разом з Ковальовим та його родиною в день перепису. Ковальов стоїть біля дверей в шапці.

ПО ЗАВДАННЯМ редакції я виїздив до Тирасполю, а відтіля до села Тернівки. Мета поїздки—з'ясувати, як по цих ведмежих кутках проходить перепис. Вибір, звичайно, неспроста випав на Тираспіль та Тернівку. Таких велмежих кутків, як Тернівка, є сотні не тільки в АМСРР, а й на Україні. Але й Тираспіль, і Тернівка ще 30 років тому прославились на весь світ. Тут були й тепер в великій общині старовірів. Тоді у 1897 р. серед старовірів перепис було зустрінуто як початок наступу „царства антихриста“... Цю думку поширювала черниця Віталія. І ось, щоб врятуватись „печати антихриста“, в тернівських плавнях, де жили найтемніші групи

старобрадців, 25 душ вирішили поховати себе живцем. Роля могилярника по жеребку випала на одного в фантиків — Федора Ковальова. Виконуючи загальну постанову, він живцем замурував не тільки чужих, але й свою жінку й трьох дітей. Після того, як вся ця трагедія виявилась — Ковальов побував кілька років в манастирі, де за мудрою постановою царського уряду повинен був замолювати свій гріх. Потім він знову повернувся до Тернівки та знов оселився в садку...

Мій приїзд до Тернівки випав

чиць“, що вішують наступ антихриста. Побожання цілком зайві. Між далеким минулим та сучасним —

глибока прірва. Населення цілком засвоїло значіння перепису та всякі вигадки не можуть тут знайти тепер сприяючого ґрунту. Перепис проходить успішно—, всі на місцях і ніщо не затьмарює цієї події. З села ми направляємося у плавні, де 30 років тому 25 душ врятувались від „антихристового перепису“, й загинули. Центр нашої уваги—Ковальов. Нам показують його хату. Тепер він живе не в тій хаті, де підчас царського перепису счинилася кривава трагедія, а трохи вбік.

На щастя він тепер острогів від колишніх вірувань і від колишніх помилок. Ковальов виходить до нас назустріч, привітний, але соромиться. Представники влади пояснюють, що цікавляться, як на цей раз у цих глухих закінчених садах проходить перепис.

Починається розмова і ми мимоволі звертаємося до далекого минулого. Перед нами інший Ковальов.

— Мов минуле, — каже він, — це тяжкий кошмарний сон. Тільки тепер я розумію, який я був темний і дурний. Двадцять п'ять душ людей—ось та вага, яку я несу все життя. А жінка та троє неповинних діток. Ніколи про них не забуду. Вони завжди переді мною. За що? За що вони загинули?

Ми співчуваючи слухаємо та наближаємося до будинку, де „врятувались від антихриста“ 25 темних людей. 53-річний Ковальов, що рано постарів, задовольняє нашу цікавість і разом з нами опускається до льоху. Тут знайшли собі смерть головна частина фанатиків (незначну частину було живцем поховано в саду). Все це було так просто й так трагічно. Прийшли до льоху, тут він—Ковальов— замурував їх назавжди...

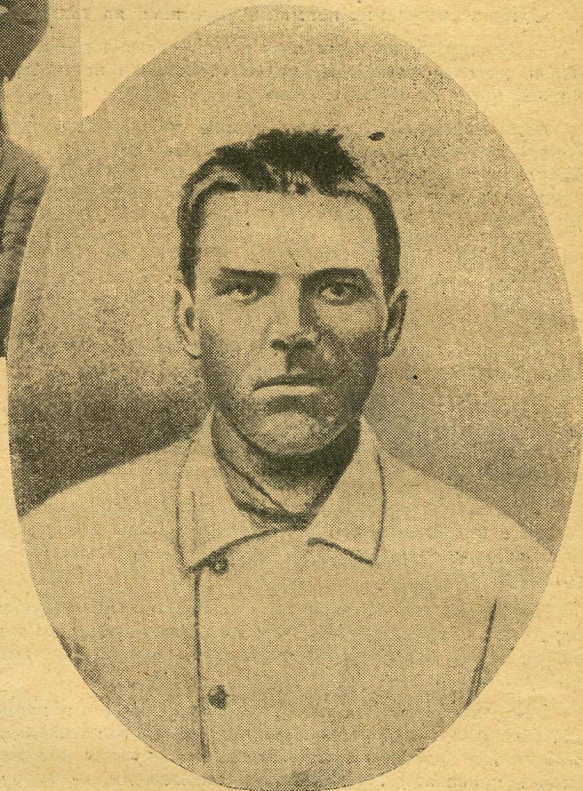
— Коли я замурував останній камінь, — зітхаючи оповідає Ковальов, — я почув відти стукотіння. Але жеребок, обов'язок, лежав на мені—„врятувати“ їх від „антихристової печаті“ і я побіг звідси... А там стукав мій родич. Коли через три місяці влада викрила все,— знайдено його біля кам'яної стіни, яку він безнадійно дряпав та намагався пробити... Решта, очевидно, швидко задушилася.

Старий хвилюється і ми виходимо з темного льоху на свіже повітря.

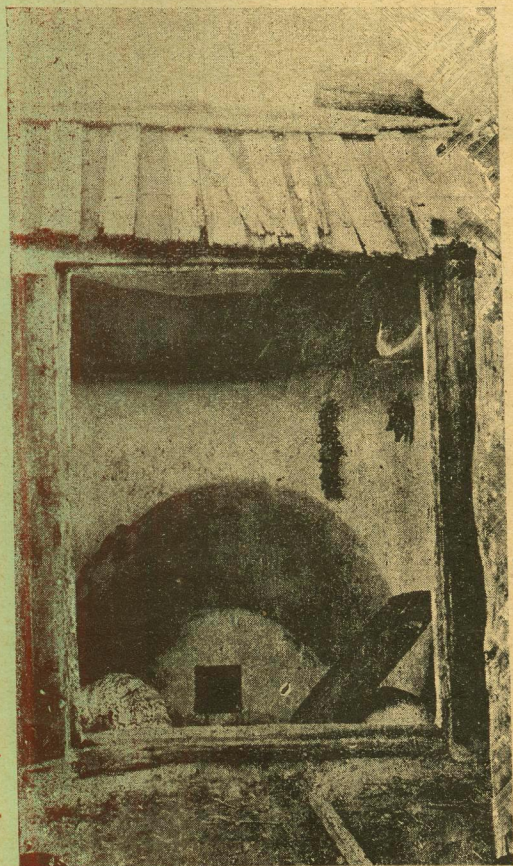
ТІНІ МИНУЛОГО

Нарис А. Аренберга

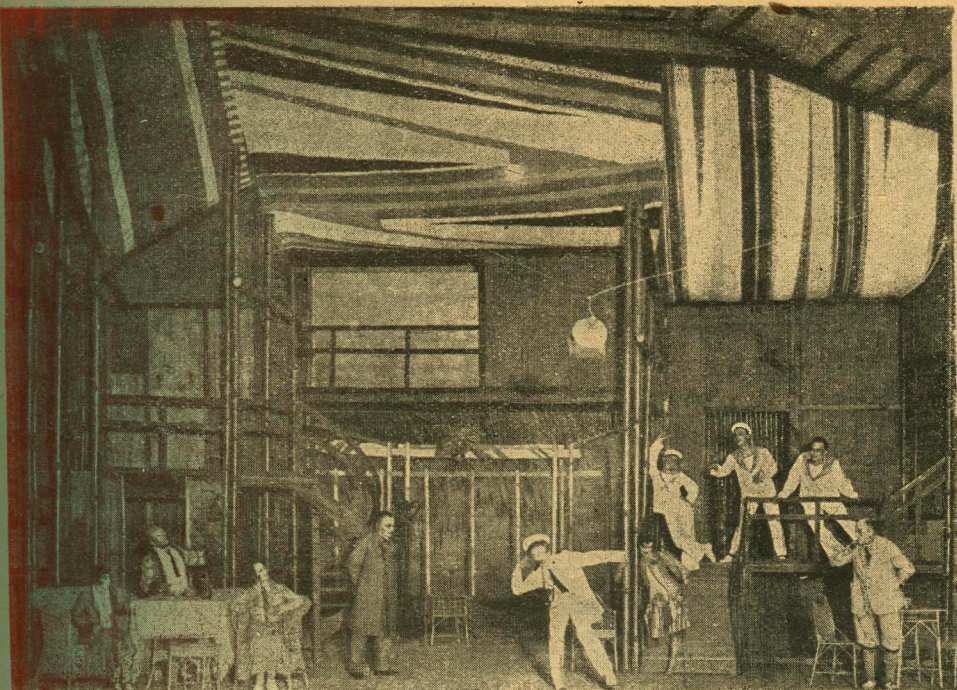
на день прибуття туди представників тираспільського райвиконкому, статбюро АМСРР, райполітосвіти і т. д. Це село, в якому колись було багато фанатиків, звернуло на себе особливу увагу влади. Як тепер ставиться до перепису місцеве населення. Чи нема знову яких-небудь „прого-

Ф. Ковальов, що замурував 25 старовірів. Сфотографовано його перед засланням до Суздальського монастиря.

Льох, де в 1897 року було замурувано 25 фанатиків-старовірів, що ухилювались від перепису боючись „печати антихриста“

Сцена з першої дії. Сидять: Мак-Фел—Добровольська, Міс Девідсон—Бабіївна, стоять: Джо Горн—Крушельницький, пастор Девідсон—Мар'яненко, Квартирмейстер—Балабей, доктор Мак-Фел—Антонович; на східцях: Седі—Ужвій, далі матроси—Кононенко, Назарчук та боцман—Сердюк

„СЕДІ“

Як літературний твір „Седі“ є трагедія аскета релігійного фанатика, трагедія пастора, прийнятого мораллю спокутування „гріха“. Правда, сам пастор поводить так пристой-

но, що особисто йому тягар спокутування ніби й не загрожує.

Як пастор, Девідсон твердо, непохитно й навіть жорстоко веде свою лінію. Він не гребує способів, щоб досягти своєї мети.

На островах Тихого Океану дика, темна людність. Правила релігійної моралі аскет і фанатик прищиплює їй не тільки проповідями та особистим прикладом, а й штрафами. Випадком зустрівшись з Седі—дівчиною з кварталів розпусти, Гонолулу, пастор заходжується врятувати її.

І „врятовує“ силоміць. Не гребує він ні залицяннями, ні доносами на Седі губернаторові. Всієї сили не духовного впливу, а громадського правного стану пастор вживає на те, щоб здолати волю Седі.

І це йому здається. Седі підпала під вплив пастора.

Пастор спокійно посилає дівчину на каторгу, але... привабливість Седі вже збентежила його. В аскеті прокинулася жива людина. Пастор Девідсон цілує Седі зовсім не батьківським поцілунком. І в сумирній, подоланій фанатиком дівчині збудилася колишня Седі. Буйним, дошкульним сміхом прорвала Седі штучно створені перепони до світла, сонця, волі.

Загинула аскетова справа. Він заподіяв собі смерть. І не шкода: адже він і був мертвий.

Нічого коштовного з літературного боку у п'єсе нема. Створили це коштовне „Березильці“.

Седі—Н. Ужвій

Танок дикунів острова Пагс-Паго. На палицях В. Чистякова

В. Ів. Режисер В. Імкішинов Художник В. Меллер

СВІЖИЙ ІТЕР

Отаман рибальської ватаги, батько Катьки—Шкода (арт. Кучинський)

вала останні сили. Не життя було—животіння.

Билася до сонця, брєніла тужливо рибачька пісня. Лаштувались в море рибалки. Лаштувались понурі, злосливі—й на цей раз лишилась стара умова. Та глибоко вміли ховати розпач. А коли повернули, Спира дав таку ціну, що мимохіть ціпились зуби, в кулак стискалися мозолисті порепані руки.

Не стерпів „Братішка“. Гаряче агітує він за те, щоб

ПРИСТУПИЛАСЬ і прилипла до моря оселя рибалок. Наче впустив хтось велику каміню, яка розлетілась на безліч шматочків, що так і залишились вигріватися на березі моря. Пахло повітря сонцем, рибою, вітром, солоним потом землі розпареної. Спокійно точилися дні селища під пісню рибалок, напружено-розмірену, як і сама праця.

Але рибалки оці, такі дужі й сміливі в своїй стихії, тут на землі, віч-на-віч з життям повсякденним, ставали маленькими й нерішучими, і спокійно віддавали крамареві Спирі здобутки праці своєї важкої й небезпечної.

Половину влову віддавали вони йому за знаряддя, а решту спродували теж Спирі—така була умова, так велось з давніх давен.

Гак велось з давніх давен...

Життя, справжнє бадьоре життя, було десь, по далеких містах, хвилі його не докочувались до маленького, в скелях загубленого селища. І жило воно життям відокремленим, спокійним, хоч не раз закіпала безсила лють, аж поки не повернув додому демобілізований матрос „Братішка“.

Потягнуло свіжим вітром.

„Братішка“ почав рибачити в артілі. Шкода—отаман артілі. Кремезний, дужий, досвідчений рибалка, але й він нічого в світі на боявся так, як Спириної бухгалтерії, що липким павутинням обплутала його, висмокту-

везти рибу до міста, що досить жититися з ласки Спирі—час урізати його сваволю. Розпинався „Братішка“, а Шкода-отаман мовчав. Шкода погодився на ціну Спирі: за ним був борг. Міцно тримала його Спирина бухгалтерія.

З'агітував матрос рибалок неспіливих. З тривогою слідкує Шкода, як за проводом „Братішки“ навантажують шаланду з рибою, лишивши на березі його пай. З тривогою слідкує за обличчям Шкоди Катька, дочка Шкодина, що кохає „Братішку“.

Катька біля кошиків з рибою

Не лишилось на піску ні рибчини... Ось підводиться вітрило...

— Сій! Кидається Шкода до шаланди.

Впало серце у Катьки... Вп'ялася очима в батька.

— Забирай і мою! — докінчує Шкода, підійшовши до шаланди. Так було порушено старі звички старого селища — до самого серця дістався вітер свіжий.

Не всі у селищі лише рибачили. Були контрабандисти на чолі з Однооком, що Спирі збували свій крам. З ним змовився Спіра забити „Братішку“.

На ранок сколихнула селище моторошна чутка: „Вбивство“.

На піску, прибитий хвилями, з проламаним черепом лежав... син Спирі Льонка, що перед цим остаточно посварився з батьком і пішов до Шкоди в артіль. Знав Одноокий, хто може стати йому на дорозі. То-ж сам Спіра попереджав, що знає Льон-

ка, як „рибачить“ Одноокий, знає, що вони контрабандисти.

А Спіра повірив, що це прикра помилка.

Росходилась юрба, знизуючи плечима: ніхто не догадався, чиїх це рук діло.

Ніхто, крім „Братішки“, що придивившись до рани, пригадав костета, що загрожував голові Шкоди, пригадав костета, що його мав лише Одноокий.

Не довіряв Шкода підозрінням „Братішки“, аж доки Катька не підслухала розмови бандитів, що радилися, як позбутись докучливого матроса. Утрюх вони вирішують знищити шпану Одноокого.

Сватався якось Одноокий за Катьку, але Шкода й слухати не хотів. І от тепер „Братішка“ пропонує піти на це сватання, щоб Катька рознюхала, що й до чого, і тоді вони їх накриють...

Погодилась Катька, погодився й Шкода.

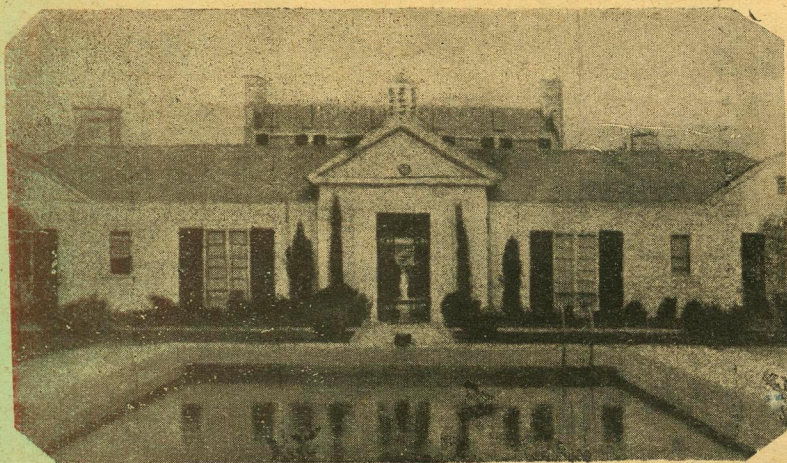
Зібралися гості до хати Спириної, що був за свата. Щедро частує їх Спіра, а більш за всіх „Братішку“, що в нього

Контрабандисти

„Братішка“, колишній военмор, тепер звичайний рибалка—арт. Рудаков

Віла американської кіно-актриси Пола Негрі

з Однооком свій план, своя задумка.

Гуляли гості. Затинали веселої. Ледве долітав за вигуками п'яних—рев громовий моря. Пінилося море. Скаженіли хвилі. Списами синіми блискавок ятрила темряву буря.

Деруться на скелю постаті скорчені—це добираються до печери бандити, а слідом за ними „Братішка“.

Нічого не чути за вітром. Блискавка вихопила з п'яниці постать „Братішки“.

Холодно блиснув „шпалер“ в руці матроса.

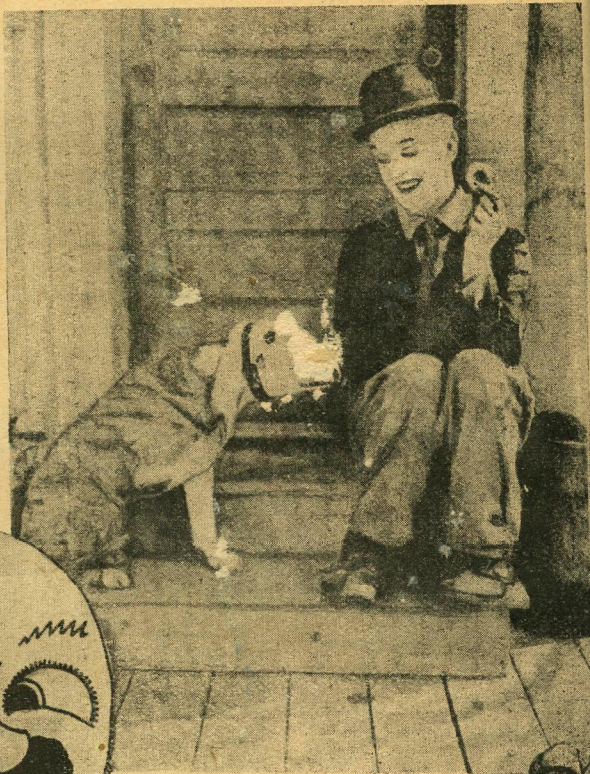
Полоснув сухий постріл буряну ніч.

Та сили були нерівні. Дикими звірями качались по землі Одноокий та „Братішка“. Певно загинув би матрос, як-би не підоспів Шкода з рибалками...

— Тепер черга за Спирою! усміхаючись, кинув рибалкам „Братішка“.

Режисер Стабовий, що оця робота є його першою роботою в кіно, цілком закінчив свіжу, молоду, безпретензійну, нескладну, але зворушливу і глибоку картину, назвавши її—„Свіжий вітер“. Дійсно свіжий вітер чогось нового, не підтоптаного і не захватаного руками віє од цієї картини. Молоді актори Рудаков і Таут-Корсо не в малій мірі спричинилися до цього. Артисти Брайнін (грає Одноокого) та Кучинський (отаман Шкода) дали живі і правдиві образи рибалок Чорного моря.

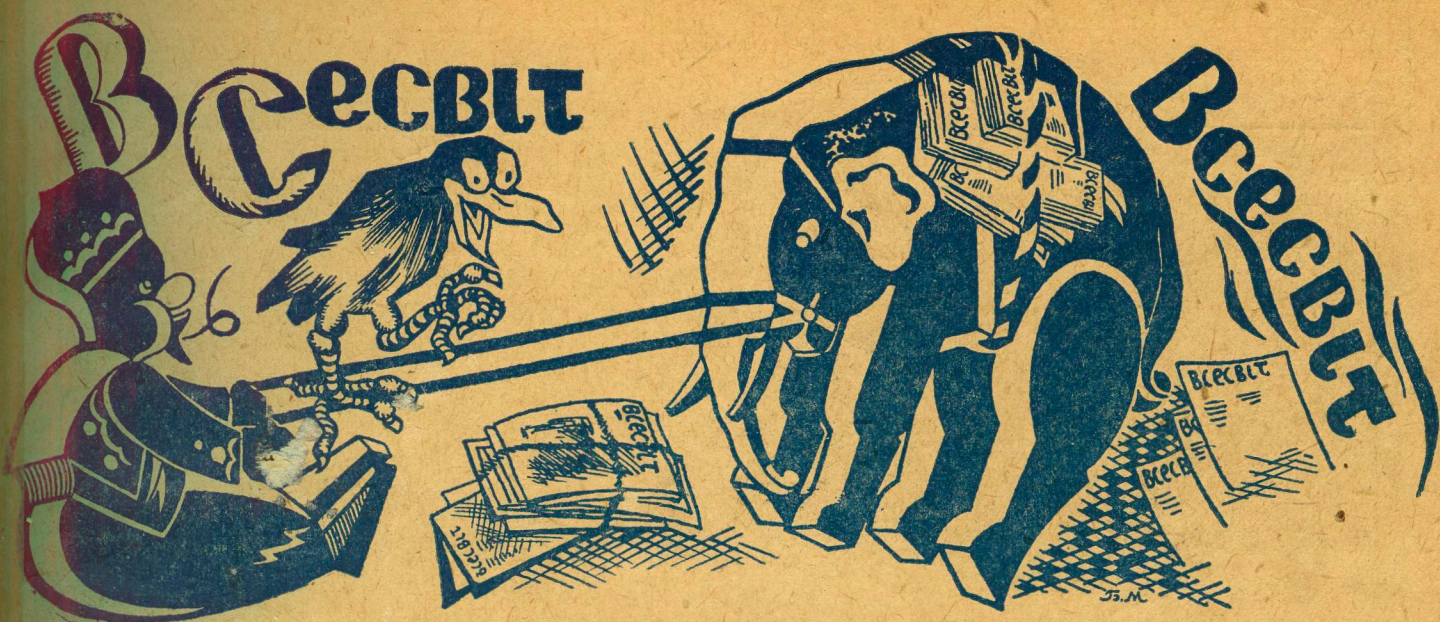
Оператор Демущкий знімав цей фільм.

Відомий американський кіно-актор Бестер Кітон. Ліворуч шарж на нього

Характерний фізкультурний кадр з американської кіно картини

ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ЖУРНАЛА

ВСЕСВІТ

З СІЧНЯ МІСЯЦЯ п/р. НЕ ЗМІНЮЮЧИ СВОГО ХАРАКТЕРУ й ЗМІСТУ, ЖУРНАЛ „ВСЕСВІТ“ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ В ТИЖНЕВИК, ЩО
 :: :: :: :: ВИХОДИТИМЕ РЕГУЛЯРНО КОЖНОЇ СУБОТИ :: :: :: ::

В січні з технічних умов вийде два номери. Один з них потрійний від 1 по 3 вийде 23-го січня 1927 р. і другий подвійний від 4 по 5 вийде 1-го лютого. Надалі „ВСЕСВІТ“ виходитиме акуратно щотижня

Ціна звичайного номера		15 коп.
На місяць 4 номери		60 „
„ 3 місяці	1 карб.	80 „
„ 6 місяців	3 „	60 „
„ рік	7 „	20 „

„Всесвіт“ разом з „Вістями“

На 1 місяць	1 карб.	50 коп.
„ 6 місяців	9 „	—
„ рік	18 „	—

Предплачуйте журнал „ВСЕСВІТ“ єдиний на Україні універсальний ілюстрований тижневик. „ВСЕСВІТ“ даватиме найновішу інформацію з українського, всесоюзного і закордонного життя

Щотижня в журналі „ВСЕСВІТ“ міститимуться оповідання найкращих українських письменників і переклади кращих закордонних авторів

Поспішіть передплатити тижневик „ВСЕСВІТ“

Адреса Головної Контори: Харків, вул. К. Лібкнехта, 11, Видавництво „Вісти ВУЦВК“
 В окружних містах — по філіях Видавництва „Вісти“ та по всіх поштових конторах
 ВИДАВНИЦТВО „ВІСТИ ВУЦВК“

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ФОТО-КІНО УПРАВЛІННЯ

**НАЙБЛИЖЧИЙ ВИПУСК
ОДЕСЬКОЇ КІНО-ФАБРИКИ**

СВІЖИЙ

ВІТЕР

Великий художній фільм з життя рибалок Чорного моря

**Сценарій ЗАДА та РЕЗНІКОВА
Режисер СТАБОВИЙ
Оператор ДЕМУЦЬКИЙ**

**В головних ролях:
РУДАКОВ, ТАУТ-КОРСО, БРАЙНІН,
:: :: КУЧИНСЬКИЙ і інш. :: ::**